

Situatieschets van de glastuinbouw in Vlaanderen

Marleen Mertens

Glastuinbouw: belangrijke deelsector in Vlaamse landbouw

▶ Areaal

→ tuinbouw: 8,2 % landbouwareaal

→ glastuinbouw: 0,3 % van het landbouwareaal (1930 ha)

▶ Aantal bedrijven met specialisatie

→ tuinbouw: 13 % of 3307 bedrijven

→ glastuinbouw: 6 % of 1514 bedrijven

× Glasgroenten

× Sierteelt

× Aardbei/houtig kleinfruit

Glastuinbouw: belangrijke deelsector in Vlaamse landbouw

▶ Productiewaarde

- Tuinbouw: 1,548 miljoen euro = 27 % van totale productiewaarde
  - × Groenten: 670 miljoen euro (glasgroenten: 368 m.euro)
  - × Sierteelt: 531 miljoen euro (1/3 glas)
  - × Fruit: 347 miljoen euro

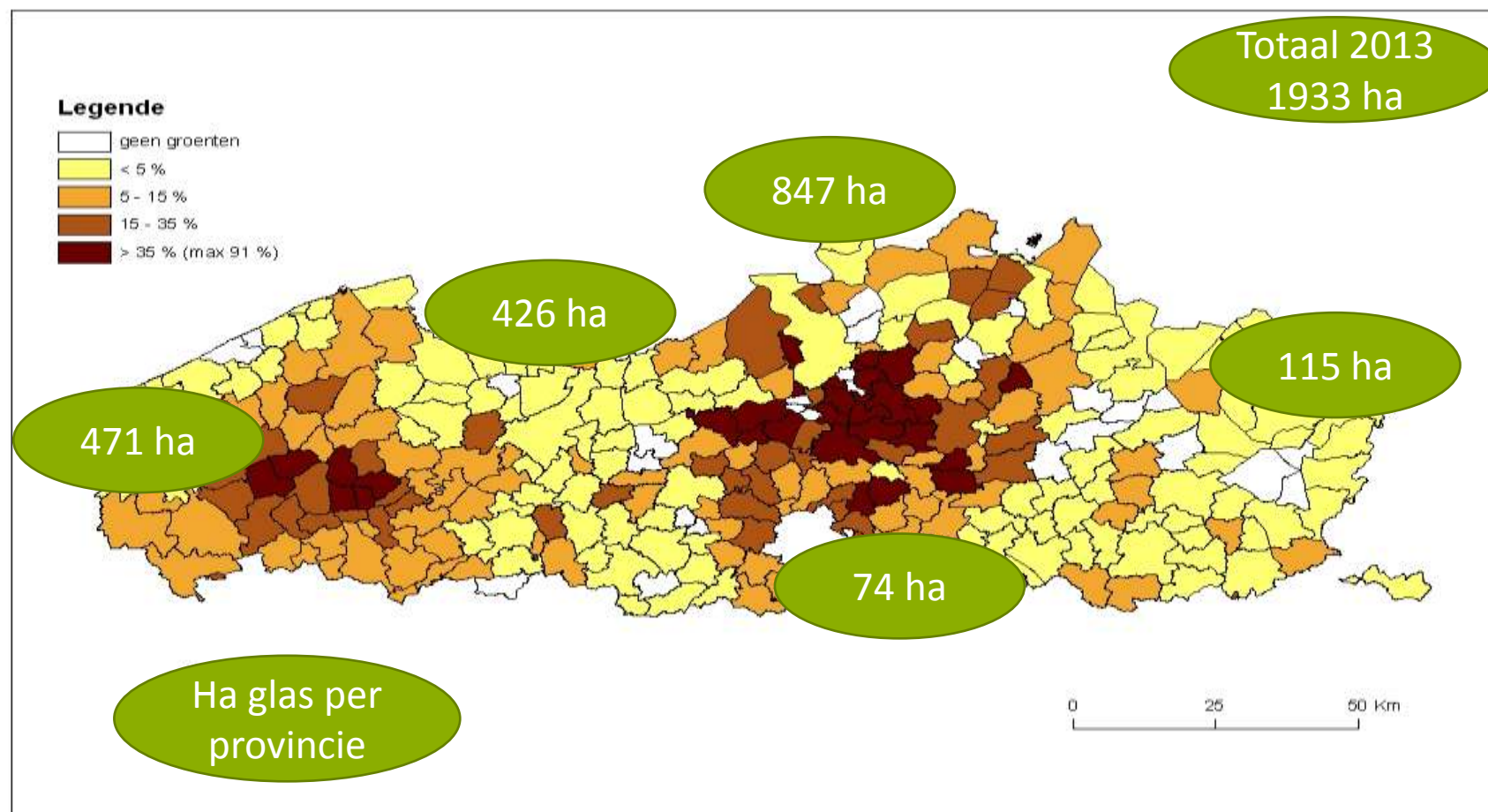
▶ Handel in tuinbouwproducten (miljoen euro)

- Import: 6.025
- Export: 6,565
- Saldo: 540

▶ Omzet

- Tomaat (180 m.euro) aardbei (117 m. euro), paprika (37 m. euro), sla (37 m.euro) (VBT veilingen 2012), azalea (50 m.euro)

Situering glastuinbouw in Vlaanderen

Glasteelten: voor elk wat wils...

- Groenten
  - × Vruchtgroenten: tomaat, paprika, komkommer, aubergines, snijbonen, courgette
  - × Bladgewassen: kropsla, selder, alternatieve slasoorten, peterselie, andijvie, ...
  - × Andere: asperge, bloemkool, venkel, radijs, bonen, kruiden, ...
- Sierteelt (incl. opkweek)
  - × Azalea
  - × Snijbloemen: rozen, amaryllis, ...
  - × Potplanten: groene en bloeiende kamerplanten, potchrysanten
  - × Perkplanten
  - × Bollen en knollen
  - × Boomkwekerij
- Fruit
  - × Aardbeien
  - × Andere : druiven, frambozen, ...

Arealen glasgroenten 2013

	Areaal 2013 (ha)*		Areaal 2013 (ha)
Alt. slasoorten	225	Paprika	81
Andijvie/krulandijvie	22	Knolvenkel	5
Asperge	10	Komkommer	41
Aubergine	15	Peterselie	12
Bloemkool	24	Radijs	22
Bonen	32	Rucola	27
Courgettes	49	Tomaat	522
Groene selder	20	Veldsla	202
Kropsla	740	Witte selder	9

* incl. alle teelten en ronden

Evolutie areaal belangrijkste glasteelten

teelt	2007	2013	+/-
vruchtgroenten (enkel jaarrond)	636 ha	558 ha	-12,3 %
slateelten*	257 ha	188 ha	- 26,8 %
sierteelt	724 ha	426 ha	- 41,2 %
aardbei	191 ha	316 ha	+ 65,4 %

Bron: AMS op basis van FOD economie, Algemene Directie Statistiek en Economische situatie

*arealen verschillend volgens bron: kropsla 1 ronde

Evolutie areaal belangrijkste sierteelten onder glas

teelt	2007	2013	+/-
azalea	194 ha	149 ha	- 23 %
snijbloemen	73 ha	28 ha	- 61,6 %
kamerplanten	95 ha	39 ha	- 58,9 %
boomkwekerij Incl. plastic	79 ha	94 ha	+ 19 %
perk- en balkonplanten	165 ha	60 ha	- 63,6 %
Andere sierplanten	-	125 ha	
sierteelt totaal	724 ha	426 ha	- 41,2 %

Bron: AMS op basis van FOD economie,
Algemene Directie Statistiek
en Economische situatie

Vlaanderen
is landbouw & visserij

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

SCHAALVERGROTING/-GROOTTE

Evolutie van het % van het totale areaal in een bepaalde oppervlakteklasse van 2007-2013 in de glastuinbouw

		tomaat	sla	azalea	aardbei
2007	< 1 ha	22 %	51 %	26 %	51 %
	1-2 ha	40 %	27 %	37 %	23 %
	2-4 ha	29 %	22 %	37 %	26 %
	> 4 ha	9 %			
2013	< 1 ha	3 %	21 %	13 %	14 %
	1-2 ha	19 %	42 %	30 %	26 %
	2-4 ha	32 %	21 %	57 %	28 %
	> 4 ha	46 %	16 %		32 %
	> 10 ha				

Bron: AMS op basis van FOD economie, Algemene Directie Statistiek en Economische situatie

SCHAALVERGROTING GLASTEELTEN: SPECIALISATIE – AUTOMATISATIE - INNOVATIE

- ▶ **Tomaat, paprika: optimalisatie van alle aspecten binnen de teelt en het bedrijf**
  - Klimaat: poothoogte kas, plantsensoren, klimaatcomputers,..., belichting voor jaarrondbevoorrading
  - Teelt: rassen, substraten, meststoffen, biologische gewasbescherming (IPM)
  - Verwarmingssystemen: WKK, warmtebuffer, warmtepompen, rookgascondensor, ontvochtiging, ...
  - Oogst en sortering: oogst gebeurt nog manueel, daarna .... robotisering en automatisering alom
  - Vermarketing via goed georganiseerde kanalen

- ▶ **In andere grote glastuinbouwbedrijven: gelijkaardige evolutie**
  - Sla, azalea, snijbloemen, aardbei, ...

SPECIALISATIE EN AUTOMATISATIE: SLA OP GOTEN

Vlaanderen
is landbouw & visserij

DIVERSIFICATIE / NICHEMARKTEN

- ▶ Voorbeelden van omschakeling/transitie, voornamelijk in de glasgroentesector, meestal uitgaande van een bedrijf van 1 ha naar:
  - Asperges
  - bloemkool
  - Veldsla
  - Aardbei
  - Courgette
  - Snijbonen
  - Algenteelt
  - Kruiden
  - Korte keten/CSA, in verstedelijkt gebied
  - zelfpluktuinen, ...
- ▶ Lokale (binnenlandse) afzet... local for local, lekker van bij ons
  - Uitzondering aardbei: binnenland + export met hoge toegevoegde waarde

ENERGIE

▶ ‘Dwingende wetgevende doelstellingen’

→ ‘Energie – klimaatpakket 2020’

× ook voor land- en tuinbouw

→ 20 % energiebesparing

→ 15 % minder broeikasgassen (methaan en lachgas)

→ 15 % hernieuwbaar

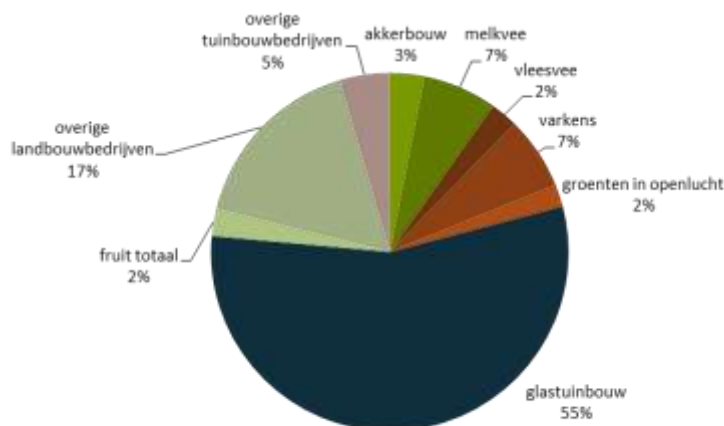
→ Beleidskader 2030: beleidskader voor klimaat en energie in de periode 2020-2030

→ Routekaart 2050: ‘Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050’

▶ Energieprijs

ENERGIEVERBRUIK LANDBOUW - 2012

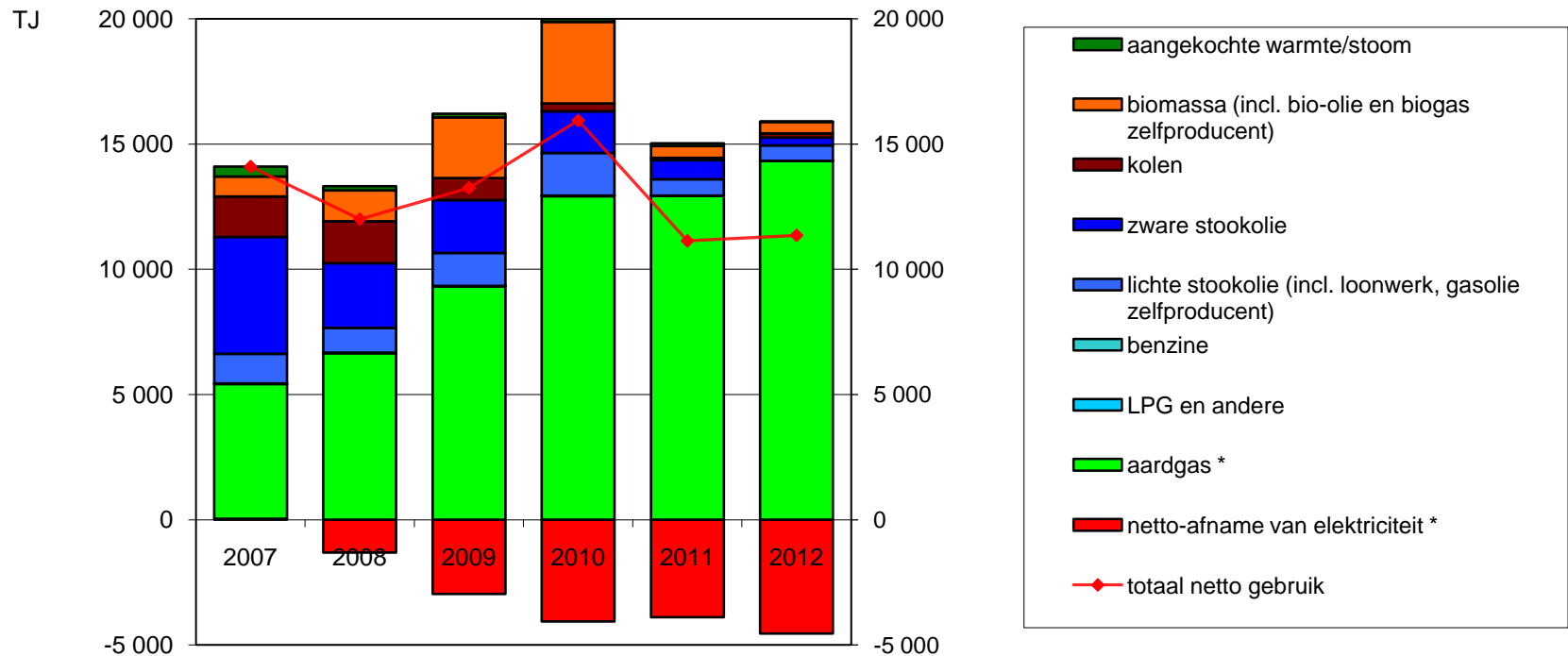
- ▶ Primair energieverbruik landbouw = 24,916 TJ
→ Glastuinbouw : 46 % van het totale verbruik = 11,461 TJ

- ▶ Sinds 2010 is de landbouwsector netto producent van elektriciteit
→ 2012: 207 WKK installaties op 197 bedrijven (16,494 TJ)
→ Zonnepanelen

Energieverbruik glastuinbouw (TJ) 2007-2012

2007 : 38 % aardgas, 42 % petroleumproducten

2012: ± 90 % aardgas, 8 % petroleumproducten

Aandachtspunten energie glastuinbouw

- ▶ **+**
- ▶ **overschakeling naar aardgas en andere duurzame energiebronnen (75% = doelstelling 2013),**
- ▶ **ontwikkeling WKK en netto stroomleverancier voor de land- en tuinbouwsector (energie-efficiëntie, decentrale productiecapaciteit, ...)**
- ▶ **meer hernieuwbaar: warmtepomp, biomassa, ...?**

- ▶ **?**
- ▶ **dalend aantal 'gespecialiseerde' glastuinders en areaal,**
- ▶ **stijgend 'primair' energieverbruik,**
- ▶ **stijgende uitstoot broeikasgassen en NOx,**
- ▶ **ondersteuning is belangrijk -> welke technologie op termijn?**

▶ **Project Exekas II**
Innovatief aanbesteden
Trekker en financierder IWT

RUIMTE VOOR GLASTUINBOUW?

- ▶ Glastuinbouw botst op de ruimtelijke ordening in Vlaanderen!
  - × behoud open ruimte en tegengaan versnippering
  - × glastuinbouw in historische (versnipperde) gebieden
  - × schaalvergroting
  - × toetsingskader (afstandsregels)
- ▶ Beleid: autonome ontwikkeling + waar mogelijk clusterontwikkeling omwille van opportuniteiten ruimte en/of energie
  - autonome ontwikkeling (toetsingskader)
    - × vaststellingen ten velde wisselend,
    - × provincies en gemeenten hebben hun visie.
  - clusterontwikkeling
    - × natuurlijke cluster (Koekhoven, ...)
    - × gestuurde cluster (Stokstorm, Roeselare, Oudenburg, ... , Beveren, Hoogstraten, Sint-Katelijne-Waver, ...)
  - macrozones: diversificatie in functie van glastuinbouw

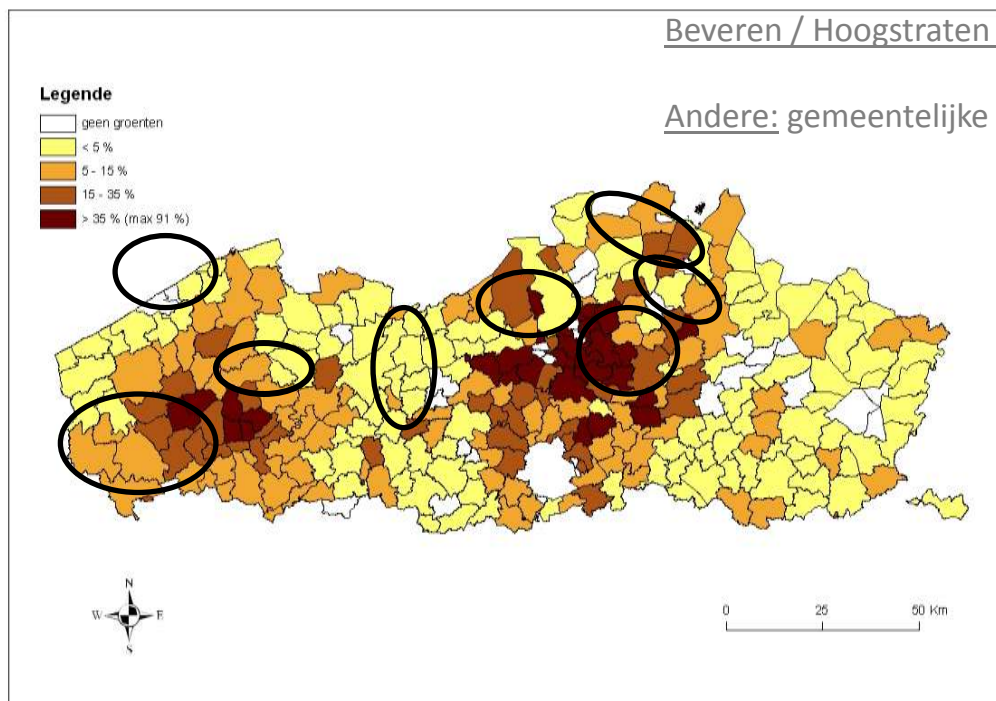
Glastuinbouwontwikkeling (initiatieven) in Vlaanderen

Stokstorm

Oudenburg / Roeselare / ...

Beveren / Hoogstraten / Sint-Katelijne-Waver/...

Andere: gemeentelijke initiatieven, privé, ...

Kennisnetwerk glastuinbouw Vlaanderen

- ▶ **Praktijkcentra glastuinbouw, gelegen in de regio's met glastuinbouw**
  - Proefcentrum Hoogstraten
  - Proefstation voor de Groenteteelt (Sint-Katelijne-Waver)
  - Inagro (Beitem)
  - Proefcentrum voor de Sierteelt (Destelbergen)
  - Proefcentrum voor de Groenteteelt (Kruishoutem)
  - Proefcentrum voor Fruitteelt (Sint-Truiden)
- ▶ **ILVO**
- ▶ **Universiteiten Gent en Leuven (incl. Hogescholen)**
- ▶ **Voorlichting**
  - Gelinkt met praktijkcentra, ...
  - Privé-voorlichting
- ▶ **Toelevering**
- ▶ **Afzet**

Kenmerken Vlaamse glastuinbouw

▶ +

- Centraal gelegen in een welvarende Europese markt;
- Gematigd klimaat: geen extremen betreffende temperatuur en licht
- Voldoende water aanwezig
- Gestructureerde afzetstructuren voor verse producten: veilingen, handel, exporteurs, ...
- Clustering (en verspreiding) van kennis en technologie via onderzoek bij praktijkcentra, hogescholen, universiteiten
- Exportgericht
- Producten van hoge kwaliteit
- Gespecialiseerd
- 'gezonde voeding'
- Duurzaam: voorlopers in de landbouwsector o.a. betreffende IPM

Kenmerken Vlaamse glastuinbouw

- ▶ -
  - Veroudering glasopstand/zeer diverse types en groottes glasopstand
  - Veroudering glastelers/daling aantal glastelers
  - Kapitaalsintensief
  - Moeilijke prijsvorming
  - Stijgende concurrentie + eigen productie exportlanden
  - Onzekere (en verhoogde) energie- en grondstoffenprijzen
  - Ruimteproblematiek door schaalvergroting
  - Moeilijkheden bij vergunningen

Samenvatting

▶ De Vlaamse glastuinbouw:

- is verspreid over Vlaanderen
- is divers, voor elk wat wils
- kent schaalvergroting, vooral in vruchtgroenten
- is hoog gespecialiseerd, innovatief en duurzaam
- krimpt in areaal
- aantal telers daalt

→ Kent een toekomst, met volgende uitdagingen

- × Energie
- × Vergunningen
- × Zoektocht naar ruimte voor glas
- × Afzetmarkt/prijsvorming

